

Anayasa Mahkemesi Üyelerine,

2022 yılında kamuoyunda “Dezenformasyon yasası” olarak bilinen kanun yürürlüğe girdiği günden itibaren özgür medyanın üzerinde Demokles’in kılıcı gibi dolaşiyor. Anayasa Mahkemesi buna dur diyerek gazetecilerin üzerindeki bu vesayete dur demelidir.

Mahkemeniz tarafından görülecek davaya konu kanun “(1) Sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili **gerçeğe aykırı bir bilgiyi**, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.” hükmü ile “**Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu**”nu ihdas etmektedir.

Anayasa’nın 26. maddesi “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...” hükmü ile “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti”ni; 28. maddesi ise “Basın hürdür, sansür edilemez. ...” ile “Basın hürriyeti”ni koruma altına almaktadır. Ancak mahkemeniz tarafından Anayasa’ya uygunluğu denetlenen bu yasa Anayasa’nın her iki hükmünün hem sözüne hem de ruhuna aykırıdır ve iptal edilmelidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. maddesi “Herkes, görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir.” hükmüyle hem ifade özgürlüğünü hem de basın hürriyetini koruma altına almaktadır. Handyside v. Birleşik Krallık (1976) kararı ile basın hürriyetine ilişkin en temel ilkeyi ortaya koymuştur: “demokratik bir toplumda, ifade özgürlüğü sadece hoş giden bilgilere değil, aynı zamanda devletin hoş karşılamadığı, şok edici veya rahatsız edici bilgilere de uygulanır”. Ancak bu kanunun ortaya koyduğu yeni suç tipi bu temel ilkeyi tamamen ortadan kaldırmakta; devletin “doğru” olarak kabul etmediği gazetecilik faaliyetlerini suç haline getirmektedir.

Suçun konusunu oluşturan “gerçeğe aykırı bilgi” hukuki öngörülebilirlik ilkesi açısından hem Anayasa’ya hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne aykırıdır. Gazeteciliğin evrensel kuralları; haberi teyit etmek ve gerçeğe en yakın bilgiyi paylaşmak üzerine kuruludur. Ancak; kanunun ihdas ettiği suç tipi gerçeğe aykırı bilgiyi suçun konusu haline getirerek hukuken öngörülemez bir suç tipi yaratmaktadır. Hangi bilginin gerçeğe aykırı olduğu; tamamen hakimlerin ve savcılarının keyfiyetine bırakılmaktadır. Gerçeğe aykırı bilginin nasıl tespit edileceği konusunda herhangi bir kıstas konulmamaktadır. Bu ceza hukukun en temel ilkelerden olan, failin fiilinin hukuki sonucunu öngörebilmesi ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Dezenformasyon yasası; orantılılık ve en az kısıtlayıcı tedbir ilkeleri açısından da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne ve Anayasa’ya aykırıdır. Kanun üç yıla kadar hapis cezası ve “gerçek kimliği gizlenmesi veya örgüt faaliyeti altında yapılması” hallerinde ise dört buçuk yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Bu kısıtlayıcı tedbirler *ultima ratio* ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Gazetecilerin; gazeteciliğin temel ilkelerini ihlal edip dezenformasyon

yapması halinde bunun denetimi öncelikle meslek örgütleri tarafından sağlanabilirken bunun ceza hukukunun kapsamına alınması ultima ratio ilkesine aykırıdır.

Anayasa'nın 13. maddesi "Temel hak ve hürriyetler, **özlerine dokunulmaksızın** ... sınırlanabilir. Anayasanın **sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine** aykırı olamaz." hükmü ile hakkın özünü ortadan kaldıran yasaları Anayasa'ya aykırı kılmaktadır. Bu yasa; bu haliyle doğrudan ifade özgürlüğünün özünü ortadan kaldırmaktadır. Hangi haberin doğru hangisinin yanlış olduğunu takdir etmek medya okur yazarı okuyucu kitlenin görevidir. Hakimlerin, savcılarının veya idarenin haberin doğru olup olmadığına karar vermesi; ne gazeteciliğin ilkeleriyle ne de özgür muhalif medyanın yer aldığı bir demokraside kabul edilemez. Ortada bir yanlış varsa bunu muhattabı yalanlar. Bunu yalanlamanın veya teyit etmek savcılara bırakılmaz.

Bugüne kadar Ceza Kanununun 217/A maddesiyle eklenen "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu" kapsamında en az 13 defa gazetecilere karşı kullanıldı. Düzenleme kapsamında ilk olarak 2022'nin Aralık ayında gazeteci Sinan Aygül gözaltına alındı. Bitlis'in Tatvan ilçesinde bir çocuğa cinsel istismar haberi yapmıştı. Aynı zamanda bu yasadaki ilk hüküm giyen gazeteci de Aygül oldu. Gazeteci Ruşen Takva, Aralık 2022'de, Twitter'dan iddia olarak paylaştığı bir haber nedeniyle aynı maddeden yargılandı. Eylül 2023'te beraat etti. Deprem döneminde bölgede zorlukla çalışan gazeteciler bir de 217/A ile soruşturma geçirdi.

Yerel medya mensupları, her gün yaptıkları haberlerin valilik veya kaymakamlık tarafından yalanlanıp yalanlanmadığını endişeyle kontrol ediyor. Böyle bir durumda yerel medya; yerel yöneticilerin özgür medyanın denetimi olmaksızın hareket etmesine yol açıyor.

İfade özgürlüğünü ortadan kaldıran, gazetecilerin mesleki faaliyetlerini suç haline getiren bu yasanın iptal edilmesi gazeteciler ve özgür medya açısından bir rahatlama yaratacak; aynı zamanda Türkiye'de demokrasinin geleceğine yönelik ümitleri bir nebze olsun arttıracaktır.

Bu nedenle demokrasinin gereği olarak TCK'nin 217/A maddesi iptal edilmelidir; şu anda soruşturma ve kovuşturma sürecinden geçen tüm gazetecilerin bu baskıdan kurtarılmalıdır. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın gereği olarak; ifade ve basın özgürlüğünün özünü ortadan kaldıran bu yasayı iptal etmelidir.